

Дата: 21.09.2023

Урок № 8

Тема: Відокремлені додатки

Мета: поглибити знання учнів про відокремлені члени речення, ознайомити з відокремленими додатками, їх місцем у реченні; формувати вміння знаходити в тексті відокремлені додатки, аналізувати їх, правильно інтонувати речення з відокремленими додатками, розставляти відповідні розділові знаки; розвивати творчі вміння трансформувати, моделювати, конструювати речення з відокремленими додатками; розвивати уважність,

Матеріали до уроку:

Відокремлюються додатки, що мають значення виключення або включення і починаються словами крім, окрім, опріч, за винятком, на відміну від. На письмі вони виділяються з обох боків комами.

Наприклад: Всі, крім поранених, підвелись і присунулись до нього (О. Довженко). Всі, за винятком Бойнука, здивовано дивилися на шкіпера (М. Трублаїні). Пахне грибами й медом, вогкістю пахне тією, що, опріч назви осінь, немає імені їй (М. Рильський).

Додаток, виражений іменником із прийменником замість, переважно не відокремлюється: В кутку під божницею замість стола стояла вузесенька примостка на чотирьох патлах, убитих в землю (Панас Мирний). Хоч залежно від змісту він може й відокремлюватися: У нашій лоцманівській, замість тополь, край шляху вирости металеві щогли, вищі за всяку тополь (О. Гончар).

Однак якщо такий додаток виражений неозначеною формою дієслова, він завжди відокремлюється: Дорогу до кращих результатів запиняє нам та ж сама темнота молдуван, бо, замість помагати нам у боротьбі, вони шкодять їй, причиняються до розповсюдження філоксери (М. Коцюбинський). Замість робитися майстрами часу, ми стали його бранцями (О. Забужко). Цей додаток співвідносний із підрядним реченням, яке починається сполучником замість
того щоб.

Відокремлюються додатки, які вводяться прийменником щодо разом із часткою то: Щодо моєї роботи, то краще не питай. Я нічого не роблю, і це мене гризе немало (М. Коцюбинський). Але якщо частки то немає, то такі додатки не відокремлюються: Антонович суворо засуджував тих офіцерів) які іноді, заради зовнішнього успіху, легковажили собою або підлеглими... Щодо цього погляди Антоновича цілком збіглися з поглядами комбата (О. Гончар).

Пунктуаційний практикум.

Запишіть речення, розставляючи потрібні розділові знаки. Позначте відокремлені Додатки.

З'ясуйте, чим вони виражені та яке смислове навантаження несуть у кожному реченні.

1. Окрім посуду трипільці виробляли фігурки Матері-землі.
2. Софія Київська — джерело для пізнання історії нашої культури зокрема мистецтва Київської Русі.
3. До сьогодні перших українських книжок дійшло небагато зокрема «Повість минулих літ» Нестора Літописця, «Слово про Ігорів похід» невідомого автора, «Слово про закон і благодать» митрополита Іларіона.
4. За кошти князя Володимира Великого було придбано внутрішнє начиння Десятинної церкви включаючи ікони, хрести, посуд тощо.

Дослідження-відновлення.

— *Відновіть і запишіть речення, ускладнені відокремленими додатками, уставляючи потрібні за змістом слова з довідки. Поясніть уживання розділових знаків.*

1. Під час Помаранчевої революції важливу роль у координації та організації протестувальників відіграли актуальні на той час засоби зв'язку, зокрема ...
2. Підняти людей на акції протесту у 2013 році допомогли сучасні способи комунікації, особливо ...
3. Головні події революції Гідності відбувалися у Києві, зокрема ...
4. Окрім ..., демонстрації на підтримку євроінтеграції відбулися у багатьох містах України.
5. Усупереч ..., силовий розгін Майдану підняв хвилю протестів по всій Україні.

Довідка: Києва; соціальні мережі; на майдані Незалежності, вулиці Хрещатик та на Європейській площі; очікуванням влади; мобільні телефони.

Лінгвістична гра «Уточни визначення».

— *Прочитайте визначення лінгвістичних понять. Чи однозначно вони сприймаються? Уточніть поняття, уводячи в них відокремлені додатки.*

. В односкладних реченнях, окрім ..., граматична основа складається з одного головного члена у формі присудка.

. В українській мові всі самостійні частини мови є змінними, за винятком ...

. Вставні слова і словосполучення, включаючи ..., можуть надавати реченню різних значень.

. Речення, до складу якого, крім ... , входять один або кілька другорядних членів, називають поширеним.

. Синтаксис — це розділ науки про мову, що вивчає будову синтаксичних одиниць, зокрема ...

6. У реченні, крім ..., може бути і сурядний зв'язок, яким поєднуються однорідні члени.

1 — називних; 2 — прислівника; 3 — вставні речення; 4 — головних членів; 5 — словосполучення й речення; 6 — підрядних зв'язків).

**Фото виконаних завдань надсилати мені на електронну пошту
y.levchuk2976@gmail.com**

У темі листа вкажіть ваше прізвище, номер групи та № уроку.